

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

THE NATIONAL ASSOCIATION OF THE ROMANIAN BARS

L'UNION NATIONALE DES BARREAUX DE ROUMANIE

Către

Toate Barourile

În atenția Doamnei / Domnului Decan,

Stimată Doamnă Decan,
Stimate Domnule Decan,

Având în vedere dispozițiile art. 76 lit. a), f) și j) din Legea nr. 51/1995 republicată și modificată, potrivit căreia Departamentul de coordonare a asistenței judiciare exercită, în principal, următoarele atribuții: a) desfășoară conducerea metodologică a activității de acordare a asistenței judiciare; f) efectuează controlul asupra asistenței judiciare acordate; j) popularizează sistemul de asistență judiciară,

Având în vedere contextul modificărilor legislative privind raportările digitale pe care le presupune sistemul de TVA, cu predilecție cele legate de E-Factura,

**Uniunea Națională a Barourilor din România,
prin Departamentul de coordonare a asistenței judiciare,**

emite următoarea

RECOMANDARE

pentru barouri, pentru avocații înscriși în Registrul de asistență judiciară, precum și pentru avocații înscriși în Registrul avocaților care pot fi desemnați curatori de către instanțele judecătorești, referitoare la emiterea de către avocat a facturii și declararea acesteia în sistemul RO e-Factura, pentru sumele de bani încasate cu titlu de onorarii pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică în materie penală, pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală, precum și pentru sumele de bani încasate cu titlu de remunerații de curator.

Palatul de Justiție, București, Sector 5, Splaiul Independenței nr. 5, Cod poștal 050091

Tel: (+4) 021/316-0739; 316-0740; 313-4875; Fax: (+4) 021/313-4880;

E-mail: unbr@unbr.ro; Website: www.unbr.ro

U.N.B.R. este operator de date personale înregistrat sub nr.: 34779, 34781, 34782, 34783.

1. Principii care țin de funcționarea și buna administrare a TVA

Codul Fiscal¹ definește operațiunile impozabile (în accepțiunea TVA) ca fiind acele operațiuni care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- constituie sau sunt asimilate cu o livrare de bunuri sau o prestare de servicii, în sfera taxei;
- livrarea sau prestarea de servicii este efectuată cu titlu oneros;
- livrarea bunurilor sau prestarea serviciilor este realizată **de o persoană impozabilă**, acționând ca atare;
- livrarea bunurilor sau prestarea serviciilor constă într-o activitate economică².

În ceea ce privește conceptul de **persoană impozabilă**³ din perspectiva TVA, aceasta este definită ca fiind persoana fizică, grupul de persoane, instituția publică, persoana juridică, precum și orice entitate capabilă să desfășoare **o activitate economică**.

Activitățile economice cuprind **activitățile** producătorilor, comercianților sau prestatorilor de servicii, inclusiv activitățile extractive, agricole și activitățile profesiilor liberale sau asimilate acestora. **Modalitatea de plată a prețului sau termenele de plată nu au nicio influență asupra încadrării acestora în categoria activităților economice.**

Cu alte cuvinte, din perspectiva legislației privind TVA, avocații reprezintă persoane impozabile, activitatea lor fiind supusă TVA fără posibilitatea aplicării vreunei scutiri, alta decât cea a micilor întreprinderi (când cifra anuală de afaceri este sub plafonul de 300.000 lei).

Directiva TVA⁴ conține la art. 132 o categorie de scutiri aplicabile ajutorului social și serviciilor strâns legate de acesta, însă situațiile și termenii utilizați sunt de o strictă interpretare, fiind excepții de la regimul comun de impozitare.

În contextul impozitării remunerațiilor/onorariilor primite de avocați, art. 319 alin. (6) Cod fiscal obligă fiecare persoană impozabilă la emiterea unei facturi fiscale: *„Persoana impozabilă trebuie să emită o factură către fiecare beneficiar, în următoarele situații: a) pentru livrările de bunuri sau prestările de servicii efectuate”*.

Începând cu **1 ianuarie 2024**, pentru persoanele impozabile stabilite în România, **indiferent dacă sunt sau nu înregistrate în scopuri de TVA**, și care desfășoară

¹ A se vedea dispozițiile art. 268 Cod fiscal.

² Noțiunea de activitate economică este conturată exemplificativ de dispozițiile art. 269 Cod Fiscal.

³ A se vedea dispozițiile art. 266 pct 22 coroborate cu cele ale art. 269 Cod fiscal.

⁴ A se vedea Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, publicată în JO L 347, 11.12.2006.

activități economice, oricare ar fi scopul sau rezultatul acestor activități, s-a introdus o nouă obligație de natură fiscală – utilizarea și raportarea/declararea facturilor electronice emise către alte persoane impozabile în sistemul RO e-Factura.

Faptul că avocații nu depășesc cifra de afaceri anuală de 300.000 lei și nu sunt înregistrați în scopuri de TVA, nu îi exonerează de utilizarea RO e-Factura.

Facturile se transmit în sistemul RO e-Factura în termen de **cinci zile calendaristice** de la data emiterii sau de la data-limită prevăzută în Codul fiscal pentru emiterea facturii.

Persoanele impozabile **au obligația să transmită facturile emise** pentru livrările de bunuri și prestările de servicii impozabile în România, efectuate în relația cu alt operator economic (B2B) și în relație cu instituțiile publice (B2G), în sistemul RO e-Factura, indiferent dacă destinatarii sunt sau nu înregistrați în Registrul RO e-Factura. Relația comercială dintre doi operatori economici (B2B) este definită drept tranzacția având ca obiect execuția de lucrări, livrarea de bunuri/produse și/sau prestarea de servicii dintre doi operatori economici.

Suplimentar, aducem în atenție faptul că nu este obligatorie utilizarea RO e-Factura pentru operațiunile scutite de TVA (livrări intracomunitare, exporturi ș.a.) sau pentru servicii care nu au locul prestării în România (de exemplu, un avocat care prestează servicii juridice în beneficiul unei societăți din Malta, serviciile respective nu au locul prestării, din perspectiva TVA, în România și în consecință, nu trebuie să utilizeze pentru facturare RO e-Factura).

Mai mult, conform O.U.G. nr. 69/2024⁶, începând cu 1 ianuarie 2025, va fi obligatorie transmiterea prin sistemul RO e-Factura și a facturilor emise către consumatori (ex. clienți persoane fizice).

2. Serviciile de asistență judiciară și de ajutor public judiciar

2.1. Cadrul juridic

Serviciile privind asistența judiciară și ajutorul public judiciar/extrajudiciar sunt reglementate de:

- a. dispozițiile Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată și modificată, republicată în Monitorul Oficial cu numărul 440 din data de 24 mai 2018;

⁵ A se vedea definiția de la art. 2 alin. (1) lit. n) din O.U.G. nr. 120/2021.

⁶ A se vedea O.U.G. nr. 69/2024 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul gestionării și implementării sistemului național privind factura electronică RO e-Factura și al aparatelor de marcat electronice fiscale, precum și pentru alte măsuri fiscale.

- b. dispozițiile Statutului Profesiei de Avocat aprobat prin Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Barourilor din România nr. 64/2011, modificat, publicat în Monitorul Oficial cu numărul 898 din data de 19 decembrie 2011;
- c. dispozițiile PROTOCOLULUI privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală, semnat între Ministerul Justiției, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Uniunea Națională a Barourilor din România, înregistrat sub nr. 2/4880/08.02.2024, 226/C/08.02.2024 și 8-DCAJ-08.02.2024;
- d. dispozițiile O.U.G. nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, modificată, publicată în Monitorul Oficial cu numărul 327 din data de 25 aprilie 2008.
- e. Dispozițiile Codului de procedură penală;
- f. Dispozițiile Codului de procedură civilă.

Legea nr. 51/1995 reglementează asistența judiciară în următoarele dispoziții relevante: art. 3, art. 70 - art. 84.

Statutul Profesiei de Avocat reglementează asistența judiciară în următoarele dispoziții relevante: art. 150 - art. 172.

O.U.G. nr. 51/2008 reglementează asistența judiciară în următoarele dispoziții relevante: art. 1, art. 6 lit. a), art. 11, art. 22 alin. 2 și 3, art. 23, art. 35 alin. 1 și 2, art. 37, art. 38.

Codul de procedură penală reglementează asistența judiciară în următoarele dispoziții relevante:

Art. 10:

- (1) Părțile și subiecții procesuali principali au dreptul de a se apăra ei înșiși sau de a fi asistați de avocat.
- (5) Organele judiciare au obligația de a asigura exercitarea deplină și efectivă a dreptului la apărare de către părți și subiecții procesuali principali în tot cursul procesului penal.

Art. 83:

În cursul procesului penal, inculpatul are următoarele drepturi: c) dreptul de a avea un avocat ales, iar dacă nu își desemnează unul, în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu.

Art. 78:

Suspectul are drepturile prevăzute de lege pentru inculpat, dacă legea nu prevede altfel.

Art. 88 alin. (3):

Avocatul ales sau desemnat din oficiu este obligat să asigure asistența juridică a părților ori a subiecților procesuali principali.

Art. 91 alin. (1):

În cazurile prevăzute în art. 90, dacă suspectul sau inculpatul nu și-a ales un avocat, organul judiciar ia măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu.

Codul de procedură civilă reglementează asistența judiciară în următoarele dispoziții relevante:

Art. 90:

(1) Cel care nu este în stare să facă față cheltuielilor pe care le presupune declanșarea și susținerea unui proces civil, fără a primejdui propria sa întreținere sau a familiei sale, poate beneficia de asistență judiciară, în condițiile legii speciale privind ajutorul public judiciar.

(2) Asistența judiciară cuprinde:

b) apărarea și asistența gratuită printr-un avocat desemnat de barou.

Rezumând, părțile și subiecții procesuali principali au dreptul de a se apăra ei înșiși sau de a fi asistați de avocat. Organele judiciare au obligația de a asigura exercitarea deplină și efectivă a dreptului la apărare de către părți și subiecții procesuali principali pe tot cursul procesului penal. În plus, pe perioada procesului penal, inculpatul are dreptul de a avea un avocat ales, iar dacă nu își desemnează unul, în cazurile de asistență obligatorie, subzistă dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu.

De asemenea, în baza prevederilor din Codul de procedură civilă, persoanele care nu pot face față cheltuielilor pe care le presupune declanșarea și susținerea unui proces civil, pot beneficia de apărarea și asistența gratuită printr-un avocat desemnat de barou. Pe scurt, asigurarea unui astfel de serviciu este cuprinsă în categoria serviciilor privind asistența judiciară, activitate reglementată de dispozițiile Codului de procedură Civilă.

2.2. Comentarii specifice referitoare la regimul TVA al acestor servicii și la raportarea lor în sistemul național RO e-Factura

După cum am arătat în secțiunea 1, din perspectivă fiscală, prestarea activităților specifice profesiei de avocat intră în categoria **activităților economice supuse TVA**.

Unul dintre principiile esențiale de drept fiscal este cel al neutralității, care presupune că operațiuni similare trebuie să primească un tratament fiscal similar.

Din acest punct de vedere, serviciile juridice, indiferent că sunt plătite direct de către client sau de către o terță persoană în numele său, rămân sub incidența TVA.

Cu alte cuvinte, serviciile de asistență judiciară și de ajutor public judiciar sunt deopotrivă supuse TVA. O interpretare contrară ar presupune ca acestea să aibă un regim mai favorabil decât serviciile avocațiale identice, plătite direct de către client, ceea ce nu poate fi primit.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a pronunțat într-o cauză⁷ provenind din România, chiar cu privire la acest aspect:

*„În plus, la punctul 49 din Hotărârea din 17 iunie 2010, Comisia/Franța (C-492/08, EU:C:2010:348), Curtea a statuat că **un stat membru nu poate aplica o cotă redusă de TVA serviciilor prestate de avocați pentru care aceștia sunt remunerați integral sau parțial de stat în cadrul asistenței judiciare. Or, respectiva apreciere presupune în mod necesar ca prestațiile menționate să fi fost considerate ca fiind supuse TVA-ului, iar acești avocați, calificați în această hotărâre drept „entități private care urmăresc un scop lucrativ”, să fi fost priviți ca acționând în calitate de persoane impozabile”.***

În contextul comentariilor de mai sus, precizăm că:

- Avocatul înscris în Registrul de asistență judiciară este un prestator de servicii, persoană impozabilă din perspectiva TVA, în accepțiunea prevederilor legale și a jurisprudenței europene;
- Particularitatea serviciului de asistență judiciară constă în aceea că sumele de bani cu titlu de onorarii sunt plătite de către Ministerul de Justiție și, respectiv, de către Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (prin intermediul instanțelor judecătorești și al unităților de parchet) către Barouri. Ulterior, Baroul transferă către avocat contravaloarea serviciului prestat;
- Beneficiarul final al serviciului prestat de către avocat este justițiabilul. Totuși, în cazul în care acesta nu își permite achitarea onorariului avocațial, în protejarea dreptului la apărare, Statul Român (Ministerul de Justiție și, respectiv, Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție) suportă contravaloarea asistenței juridice, conform unei grile prestabilite de remunerare. Am putea spune că Ministerul de Justiție/Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin intermediul Barourilor, dacă nu este beneficiarul serviciului, este cel puțin un intermediar pe lanțul prestării serviciilor sau, mai exact, o entitate care „subvenționează” contravaloarea serviciilor juridice;

⁷ A se vedea punctul 19 din Hotărârea CJUE din 16 iulie 2020 în cauza C-424/19, Cabinet de avocat UR împotriva Administrației Sector 3 a Finanțelor Publice prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București.

- În consecință, pentru decontarea contravalorii serviciilor prestate de avocați, aceștia ar trebui să emită facturi fiscale către barouri. Faptul că barourile fac plata sumelor suportate de Ministerul Justiției/Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, nu poate schimba natura și tratamentul fiscal al veniturilor avocaților;
- Întrucât grila de remunerare conține sume fixe, se consideră că acestea includ TVA, în cazul avocaților care sunt înregistrați în scopuri de TVA. Cu alte cuvinte, facturarea trebuie făcută prin aplicarea procedurii sutei mărite, în linie cu hotărârea CJUE în cauzele conexe C 249/12 și C 250/12 Tulică-Plavoșin:
„Directiva TVA 2006/112/CE (...), în special articolele 73 și 78 din aceasta, trebuie interpretată în sensul că, atunci când prețul unui bun a fost stabilit de părți fără nicio mențiune cu privire la taxa pe valoarea adăugată, iar furnizorul bunului respectiv este persoana obligată la plata taxei pe valoarea adăugată datorate pentru operațiunea supusă taxei, prețul convenit trebuie considerat, în cazul în care furnizorul nu are posibilitatea de a recupera de la dobânditor taxa pe valoarea adăugată solicitată de administrația fiscală, ca incluzând deja taxa pe valoarea adăugată”. Cu alte cuvinte, TVA-ul fiind, prin natura sa, o taxă pe consum, care trebuie suportată de consumatorul final și nu de către furnizor ar trebui să reprezinte o componentă a prețului total, iar nu un element care se adaugă la acesta. Această interpretare se menține în cazul în care nici Ministerul Justiției și nici Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu virează în plus față de onorariile stabilite prin Protocol și TVA-ul aferent, în cazul în care avocatul-furnizor este înregistrat în scopuri de TVA.

Deși acest aspect a fost discutat în cadrul întâlnirilor care au avut loc între conducerea UNBR și conducerea celor două ministere, până acum nu a fost adoptată nicio reglementare în acest sens.

În concluzie, raportat la faptul că barourile nu emit facturi către cele două ministere (nici către instanțe/parchete), sumele de bani decontându-se și virându-se doar în baza borderourilor și referatelor depuse, pentru a nu stabili în sarcina barourilor o obligație de plată a TVA-ului către avocat, pe care acestea nu o datorează, se recomandă avocaților înregistrați în scopuri de TVA să emită facturi prin includerea TVA în sumele stabilite cu titlu de onorarii și remunerații curator conform Protocolului.

3. Încasări cu titlu de remunerație ale avocaților desemnați curatori conform art. 58 Cod procedură civilă.

3.1. Cadrul juridic

Potrivit art. 3 alin. (1) lit. j) din Legea nr. 51/1995 republicată și modificată, activitatea avocatului se realizează prin activități de curatelă specială, definită potrivit legii și Statutului profesiei de avocat.

Astfel, potrivit art. 91¹ din Statutul Profesiei de Avocat:

- (1) Avocatul poate îndeplini activitatea de curator special, în condițiile legii. În cadrul activității judiciare, în îndeplinirea acestei sarcini, avocatul are toate drepturile și obligațiile reprezentatului legal.
- (2) Dispozițiile art. 109-119 se aplică în mod corespunzător și avocatului care îndeplinește funcția de curator special.
- (3) Fiecare barou organizează un Registru al avocaților care pot fi desemnați de instanțele judecătorești, în condițiile legii, în calitate de curatori speciali, în care sunt înregistrați toți avocații care au consimțit să îndeplinească activitatea de curator special. U.N.B.R. centralizează registrele barourilor și ține evidența Registrului național al avocaților care pot fi desemnați de instanțele judecătorești, în condițiile legii, în calitate de curatori speciali. Dispozițiile art. 161 și 162 se aplică în mod corespunzător.
- (4) Avocatului desemnat i se vor comunica de către decan înștiințarea de numire, precum și copia încheierii prin care a fost numit curator special. Dispozițiile art. 153 alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător.
- (5) Plata remunerației pentru activitatea de curatelă care se suportă din bugetul statului se efectuează numai prin barou. Sumele destinate plății remunerațiilor pentru activitatea de curatelă, stabilite prin încheierea instanței, se virează într-un cont distinct deschis de fiecare barou. Baroul va comunica instanței detaliile contului bancar aflat la dispoziția sa în vederea plății sumelor stabilite prin încheiere cu titlul de remunerație a curatorului special. Dispozițiile art. 85 alin. (3) din Lege se aplică în mod corespunzător. Respectarea de către barouri a destinației acestor fonduri este supusă și controlului U.N.B.R..

În plus, conform art. 58 din Codul de Procedură Civilă, redăm următoarele:

- (1) În caz de urgență, dacă persoana fizică lipsită de capacitatea de exercițiu a drepturilor civile nu are reprezentant legal, instanța, la cererea părții interesate, va numi un curator special, care să o reprezinte până la numirea reprezentantului legal, potrivit legii. De asemenea, instanța va numi un curator special în caz de conflict de interese între reprezentantul legal și cel reprezentat sau când o persoană juridică ori o entitate dintre cele prevăzute la art. 56 alin. (2), chemată să stea în judecată, nu are reprezentant.
- (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă.
- (3) Numirea acestor curatori se va face de instanța care judecă procesul, dintre avocații anume desemnați în acest scop de barou pentru fiecare instanță judecătorească. Curatorul special are toate drepturile și obligațiile prevăzute de lege pentru reprezentantul legal.
- (4) Remunerarea provizorie a curatorului astfel numit se fixează de instanță, prin încheiere, stabilindu-se totodată și modalitatea de plată. La cererea curatorului, odată cu încetarea calității sale, ținându-se seama de activitatea desfășurată, remunerația va putea fi majorată.

Rezultă așadar că plata remunerației pentru activitatea de curatelă se face ori de către persoanele fizice sau juridice de drept privat, ori se suportă din bugetul statului și se efectuează numai prin barou, potrivit art. 91¹ alin. (5) din Statutul Profesiei de Avocat.

3.2. Regimul TVA al remunerației curatorului și obligația de a o transmite prin sistemul RO e-Factura

Având în vedere cele de mai sus, rezultă că activitatea de curator special, fiind enumerată de către legiuitor ca o activitate ce poate fi exercitată de avocat, intră în categoria prestărilor de servicii cu titlu oneros, motiv pentru care, asemenea tuturor veniturilor din profesie, este impozabilă, din perspectiva TVA.

Faptul că sumele reprezentând contravaloarea acestor servicii sunt suportate de stat nu este de natură a schimba tratamentul TVA aplicabil.

De asemenea, aceste tipuri de activități nu intră sub incidența celor enumerate de Directiva TVA, ca fiind activități de protecție socială.

De altfel, Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a pronunțat relativ recent într-o cauză⁸ vizând chiar aceste tipuri de remunerații ale avocaților, pentru activitățile de curatelă:

*„Constituie o activitate economică (...) prestările de servicii efectuate în beneficiul unor persoane majore declarate incapabile de lege și prin care se urmărește protejarea acestora în acțiunile vieții civile, a căror îndeplinire este încredințată prestatorului de o autoritate judiciară în temeiul legii și a căror remunerare este stabilită de aceeași autoritate în mod forfetar sau pe baza unei aprecieri de la caz la caz, ținând seama printre altele de situația financiară a persoanei incapabile, remunerația respectivă putând fi suportată, în plus, de stat dacă aceasta este lipsită de mijloace materiale, atunci când prestațiile menționate sunt efectuate cu titlu oneros, **prestatorul obține din acestea venituri cu caracter de continuitate și nivelul total al compensării activității respective este stabilit potrivit unor criterii prin care se urmărește să se garanteze acoperirea costurilor de funcționare suportate de acest prestator.***

(...) Faptul că o operațiune economică este realizată la un preț mai mare sau mai mic decât prețul de cost și, prin urmare, la un preț mai mare sau mai mic decât prețul normal al pieței este fără relevanță în ceea ce privește calificarea drept operațiune cu titlu oneros, iar o asemenea împrejurare nu este de natură să afecteze legătura directă care există între prestările de servicii efectuate sau care urmează a fi efectuate și contraprestația obținută sau care urmează a fi obținută, al cărei quantum este determinat în avans și potrivit unor criterii bine stabilite (a se vedea în acest sens punctul 43 din hotărâre).

⁸ A se vedea Hotărârea din 15 aprilie 2021 în cauza C-846/19, EQ împotriva Administration de l'Enregistrement, des Domaines et de la TVA.

În plus, stabilirea remunerației în modul tocmai descris și care se face pe măsură ce prestatorul în discuție își desfășoară activitățile și prezintă deconturile aferente acestora autorității judiciare competente nu împiedică nicidecum să se considere că cuantumul astfel stabilit a fost determinat în avans și potrivit unor criterii bine stabilite, în conformitate cu jurisprudența citată la punctul precedent din prezenta hotărâre, cu condiția ca modalitățile acestei stabiliri să fie previzibile și de natură să asigure că prestatorul respectiv va primi, în principiu, o plată pentru aceste prestații.

Așadar, așa cum rezultă și din jurisprudența Curții Europene, activitatea de curator desfășurată de avocat reprezintă o activitate economică în sensul TVA, acesta acționând în calitate de persoană impozabilă.

În ceea ce privește incidența unei eventuale scutiri de TVA prevăzute de Directiva TVA pentru activități de asistență socială, Curtea de Justiție a decis că:

*„În schimb, în ipoteza în care astfel de prestări sunt furnizate de un prestator care desfășoară, în cadrul mandatelor prevăzute la punctul 60 din prezenta hotărâre, și activități mai generale de asistență sau de consiliere juridică, financiară sau de altă natură, precum cele care pot fi legate de competențele specifice ale unui avocat, ale unui consilier financiar sau ale unui agent imobiliar, este necesar să se precizeze că **prestațiile efectuate în cadrul acestor din urmă activități nu intră, în principiu, în sfera scutirii** prevăzute la articolul 132 alineatul (1) litera (g) din directiva menționată, chiar dacă sunt realizate în contextul ajutorului acordat unei persoane declarate incapabile de lege. Astfel, ținând seama de interpretarea strictă al cărei obiect trebuie să fie această scutire, asemenea operațiuni nu pot fi considerate indispensabile și direct legate de ajutorul social.*

Această constatare se impune de altfel și în vederea respectării principiului neutralității fiscale, care își găsește o expresie specifică la articolul 134 litera (b) din Directiva TVA și care se opune ca prestări de servicii asemănătoare, care sunt, așadar, în concurență unele cu altele, să fie tratate în mod diferit din punctul de vedere al TVA-ului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 mai 2017, Brockenhurst College, C-699/15, EU:C:2017:344, punctul 35). Acest principiu ar fi încălcat dacă, atunci când prestatorii însărcinați cu mandatele de protecție, precum cei în discuție în litigiul principal, efectuează nu numai operațiunile inerente protecției persoanelor declarate incapabile de lege, ci și operațiuni asemănătoare celor realizate în afara unor asemenea mandate, aceste din urmă operațiuni ar fi scutite de TVA pentru simplul motiv că sunt efectuate în cadrul îndeplinirii unor astfel de mandate (a se vedea punctele 66 și 67 din hotărâre).

În consecință, prestările de servicii juridice de curatelă sunt impozabile din perspectiva TVA, avocatul având obligația de a emite factură fiscală, pe care trebuie să o declare în sistemul național RO e-Factura în termen de 5 zile calendaristice, atunci când beneficiarii serviciului prestat sunt persoane juridice de drept privat sau autorități contractante. În schimb, pentru beneficiarii persoane fizice, obligația raportării facturilor emise în sistemul național RO e-Factura va exista începând cu data de 1 ianuarie 2025.

Similar cu cele menționate în secțiunea 2 de mai sus, având în vedere că remunerațiile stabilite de Protocol reprezintă sume fixe, brute, în cazul avocaților înregistrați în scopuri de TVA, taxa se va include în cuantumul remunerației și nu se va adăuga la aceasta. Nu aceeași este situația în cazul în care remunerația este plătită de persoane juridice de drept privat sau de beneficiarii persoane fizice.

4. Analize suplimentare ce trebuie efectuate cu privire la obligațiile barourilor

Potrivit art. 9 alin. (9) din Protocol, pentru sumele încasate cu titlu de onorariu în baza prezentului protocol, barourile nu vor emite facturi către Ministerul Justiției și, respectiv, către Ministerul Public.

Analiza trebuie să privească statutul barourilor de persoane impozabile sau nu.

Situația este similară și în cazul sumei procentuale reținute de barouri din sumele virate lunar pentru remunerarea avocaților la asistența judiciară din oficiu, asistența judiciară și extrajudiciară gratuită.

Potrivit art. 84 alin. (4) din Legea nr. 51/1995 republicată și modificată, pentru cheltuielile curente necesare funcționării serviciilor de asistență judiciară a barourilor, din sumele virate lunar pentru remunerarea avocaților, fiecare barou își constituie un fond prin reținerea a 2% din valoarea acestor sume aprobate și efectiv vărsate, conform regulilor stabilite prin Statutul profesiei de avocat. Reținerea procentului de 2% se face la achitarea efectivă a onorariului către avocatul îndreptățit.

Potrivit art. 166 alin. (3) din Statutul Profesiei de Avocat, pentru cheltuielile curente necesare funcționării serviciilor de asistență judiciară din cadrul barourilor, din sumele virate lunar pentru plata onorariilor convenite pentru asistența judiciară, fiecare barou își constituie un fond prin reținerea a 2% din valoarea acestor sume, aprobate și efectiv vărsate. Reținerea procentului de 2% se face la achitarea efectivă a onorariului către avocatul îndreptățit.

Astfel, suma de bani reprezintă venit pentru barouri.

Având în vedere că modalitatea de plată a unei remunerații (prin plată efectivă de către beneficiar, de către o terță parte, prin compensare sau reținere) nu este de natură a afecta tratamentul de TVA ale acestora (de posibilă remunerație pentru o activitate prestată, similară cu cea a organismelor de gestiune colectivă a drepturilor de autor unde există deja o jurisprudență europeană substanțială, **dar totuși necesară pentru funcționarea unui serviciu public**), **urmează să continuăm demersurile la nivelul Uniunii Naționale a Barourilor din România, prin întâlniri cu organismele publice abilitate, în vederea clarificării acestei probleme.**

În vederea asigurării unui circuit eficient și pentru a nu apărea probleme de interpretare privind momentul exigibilității obligației de plată, recomandăm barourilor să înștiințeze de îndată avocații în legătură cu încasarea sumelor de bani cu titlu de onorariu pentru activitatea de asistență judiciară din oficiu, asistență judiciară și extrajudiciară gratuită, remunerații curatori, urmând ca avocații să procedeze ulterior acestui moment la emiterea facturilor și comunicarea lor către barou. Plata sumelor de bani se recomandă a se efectua numai după recepționarea facturii de către barou.

5. Recomandări

În baza analizei de mai sus, Uniunea Națională a Barourilor din România, prin Departamentul de coordonare a asistenței judiciare:

- 5.1. Recomandă avocaților înscriși în Registrul de asistență judiciară să emită facturi pentru sumele încasate cu titlu de onorariu pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică în materie penală, pentru furnizarea serviciilor de asistență juridică, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală.**
- 5.2. Recomandă avocaților înscriși în Registrul avocaților care pot fi desemnați curatori de către instanțele judecătorești să emită facturi pentru sumele încasate cu titlu de remunerație care se suportă din bugetul statului.**
- 5.3. Recomandă avocaților înscriși în Registrul avocaților care pot fi desemnați curatori de către instanțele judecătorești să emită facturi pentru sumele încasate cu titlu de remunerație care se suportă de către persoanele fizice și/sau juridice de drept privat.**
- 5.4. Recomandă avocaților ca facturile emise în condițiile pct. 5.1. și 5.2., să fie emise către Barourile plătitoare, utilizând sistemul e-factura, în condițiile legii. De asemenea, se recomandă avocaților ca pentru facturile emise pentru serviciile prestate conform punctului 5.1. și 5.2, să se includă TVA-ul în sumele respective.**
- 5.5. Recomandă avocaților ca facturile emise în condițiile pct. 5.3., să fie emise către persoane juridice de drept privat utilizând sistemul e-factura, în condițiile legii. Pentru beneficiarii persoane fizice,**

obligația raportării facturilor emise în sistemul național RO e-Factura va exista începând cu data de 1 ianuarie 2025.

- 5.6. Recomandă avocaților emiterea facturii pentru sumele încasate conform pct. 5.1. și 5.2. după ce baroul înștiințează avocatul despre existența banilor respectivi în contul baroului.**
- 5.7. Recomandă Barourilor să nu plătească sumele indicate la pct. 5.1. și 5.2. dacă nu recepționează în prealabil facturile emise de avocat.**

Recomandările sunt valabile până la apariția oricărei modificări legislative sau a Protocolului, care vor stabili un alt regim juridic decât cel mai sus descris.

Uniunea Națională a Barourilor din România, prin Departamentul de coordonare a asistenței judiciare, nu își asumă nicio obligație pentru modul în care avocatul și/sau baroul înțeleg să respecte prevederile legale.

La redactarea prezentei recomandări au fost consultați specialiști de drept fiscal.

Rămânem deschiși la dialog și vă asigurăm de întreaga noastră considerație.

**PREȘEDINTE,
UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA
Avocat Traian-Cornel BRICIU**

**Întocmit,
DEPARTAMENTUL DE COORDONARE A ASISTENȚEI JUDICIARE,
COORDONATOR,
VICEPREȘEDINTE,
Avocat Sergiu I. STĂNILĂ**